

Пархоменко Юрій Олександрович, начальник ГУНП у Вінницькій області

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Протягом усієї історії людської цивілізації міграційні процеси як невіддільний атрибут людського буття та ключовий чинник соціального розвитку зазнавали трансформацій у контексті їх концептуалізації та інтерпретації [1, с. 4].

У нинішніх умовах, що вирізняються інтенсивними якісними та кількісними трансформаціями світових міграційних процесів, зумовлених політичними, економічними та культурними чинниками глобалізації, першочерговою є необхідність удосконалення механізмів управління ними. Гарантування впорядкованого, безпечного та мирного характеру міграційних потоків стає одним із пріоритетних завдань для національних урядів і міжнародних організацій, що забезпечують належним рівнем формування міграційної політики [2, с. 100]. Ефективне функціонування цієї політики неможливе без активної та системної участі правоохоронних органів, серед яких Національна поліція України посідає одне з центральних місць. Її роль виходить за межі забезпечення правопорядку, охоплюючи широкий спектр функцій, що критично важливі для реалізації стратегічних завдань у міграційній сфері.

Поряд із процесами міграції постає й інше важливе питання – безпекове. Концепція безпекового виміру в дослідженнях міграційних процесів постала в умовах сучасної глобальної економічної нестабільності.

Істотною проблемою у вивченні міграційної безпеки залишається складність об'єктивного оцінювання сутності й масштабів впливу міграційних процесів на соціоекономічні та політичні системи держав. Цей вплив є багатоаспектним і детермінується сукупністю факторів, зокрема видом і формою міграційної активності, роллю суспільства в міжнародному міграційному обміні (як країни-донора, реципієнта, транзитної чи змішаного типу), рівнем залежності національних економік від зовнішніх міграційних потоків, ефективністю регулювання цих процесів, а також рівнем стійкості й адаптивності соціоекономічних систем до потенційних кризових явищ. Тож для певних суспільств значні обсяги зовнішньої вихідної міграції можуть становити безпосередню загрозу національній безпеці, натомість для інших такі явища залишаються в межах допустимого з позицій як міграційної, так і загальнонаціональної безпеки [3, с. 10].

Слід зауважити про наявність не лише зовнішньої міграції, а й внутрішньої. Наприклад, відповідно до даних Інформаційно-обчислювального центру Міністерства соціальної політики України, станом на 24 травня 2026 року було зафіксовано 4 627 501 внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Аналіз демографічної структури засвідчує, що повнолітні особи становлять 81,95 % від загальної кількості, а особи віком до 18 років – 18,05 %. Щодо гендерного розподілу чоловіки становлять 40,2 %, жінки – 59,8 %. Серед ВПО найчисленнішими є вікові категорії 61–70 років і 31–50 років [4].

Отже, з огляду на сучасний стан функціонування України, передусім – на фактор воєнних дій, що безпосередньо впливає на переміщення осіб, внутрішньодержавна міграція безпосередньо впливає на забезпечення національної безпеки та правопорядку.

Зазначене своєю чергою впливає і на процес функціонування Національної поліції України, яка має забезпечувати законність та правопорядок. Зокрема, до її основних завдань у царині забезпечення реалізації міграційної політики належать: виявлення та припинення нелегальної міграції (поліцейські підрозділи здійснюють патрулювання, перевірки документів, реагують на повідомлення про порушення міграційного законодавства, ідентифікуючи осіб, які перебувають на території України без законних підстав або порушують встановлений порядок); контроль за дотриманням правил перебування іноземців й осіб без громадянства (поліція взаємодіє з Державною міграційною службою, обмінюючись інформацією про іноземців, які перевищили термін дозволеного перебування, нелегально працевлаштувалися або здійснили інші адміністративні правопорушення); запобігання та розкриття злочинів, пов'язаних з міграцією (злочини, учинені як мігрантами, так і проти них, зокрема крадіжки, шахрайство, насильницькі дії. Підтримання правопорядку гарантує безпечне середовище для всіх резидентів, незалежно від їхнього міграційного статусу, є превентивним заходом у протидії ксенофобії).

Важливим питанням є протидія транснаціональній злочинності у міграційній сфері. Міграційні процеси часто супроводжуються діяльністю організованих злочинних угруповань, що спеціалізуються на торгівлі людьми та контрабанді мігрантів [5, с. 235]. У зв'язку з цим постає ще декілька завдань, пов'язаних із міграцією, а саме: боротьба з торгівлею людьми (поліція здійснює оперативно-розшукову діяльність, виявляє злочинні схеми, затримує торговців людьми, а також надає первинну допомогу та захист жертвам); протидія контрабанді мігрантів (виявлення каналів незаконного переправлення осіб через державний кордон, затримання організаторів і їхніх пособників. Цю діяльність здійснюють у тісній взаємодії з Державною прикордонною службою та іншими спецслужбами); запобігання використанню міграційних шляхів для терористичної діяльності й інших транснаціональних злочинів (поліція бере участь у зборі та аналізі розвідувальної інформації, що надає можливість ідентифікувати потенційні загрози національній безпеці, пов'язані з переміщенням осіб) [5, с. 34].

Також для ефективного формування та реалізації міграційної політики необхідна повна та достовірна інформація про об'єктивні фактори руху населення та його статусні характеристики. Національна поліція України є важливим джерелом і споживачем таких даних. Зокрема, її підрозділи здійснюють ідентифікацію осіб шляхом встановлення особи мігрантів, перевірки їхньої кримінальної історії та міграційного статусу. Збір й аналіз інформації, коли дані, отримані поліцією в межах її діяльності (про правопорушення, затримання особи тощо), є цінним матеріалом для подальшої характеристики міграційних процесів, розроблення та коригування окремих положень державної міграційної політики.

У процесі реалізації завдань держави в цій сфері поліція активно взаємодіє з Державною міграційною службою, Державною прикордонною службою, Службою безпеки України, органами прокуратури, міжнародними правоохоронними службами обмінюючись інформацією та координуючи спільні дії.

Крім того, здійснюючи захист прав і забезпечення безпеки мігрантів, підрозділи поліції організовують розслідування злочинів проти мігрантів; у випадках виявлення жертв торгівлі людьми або інших форм експлуатації, поліція забезпечує їхній захист, направлення до відповідних соціальних служб; у разі затримання або депортації поліція зобов'язана дотримуватися всіх встановлених законом процедур, забезпечуючи права затриманих осіб [6; 7, с. 406–407].

Отже, Національна поліція України є багатофункціональним правоохоронним органом у сфері реалізації міграційної політики. Її діяльність охоплює різноманітні аспекти безпекового характеру – від забезпечення законності та громадської безпеки до протидії транснаціональній злочинності та захисту прав людини. Без ефективної та скоординованої роботи поліцейських підрозділів, спрямованої на виконання цих завдань, міграційна політика залишалася б суто декларативною.

Список використаних джерел

1. Варналій З. С., Васильців Т. Г., Левицька О. О. Міграційна безпека держави як основа збереження і розвитку інтелектуального капіталу економіки України. *Економіка України*. 2022. № 9. С. 3–20.
2. Buha H., Buha V. Migration policy of Ukraine as an element of national security. *Legal position*. 2025. P. 99–103.
3. Кількість зареєстрованих облікованих ВПО. Інформаційно-обчислювальний центр Мінсоцполітики України. 2025. URL: <https://surl.li/ysenzk>
4. Джужа О. М., Тичина Д. М. Кримінологічна характеристика та запобігання «Human trafficking» з метою сексуальної, трудової та іншої експлуатації людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. Вип. 90, ч. 4. С. 32–39. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.4>
5. Ізбаш К. С., Славінська І. В. Форми діяльності Національної поліції щодо протидії нелегальній міграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 233–236. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/54>
6. Про затвердження Положення про Департамент міграційної поліції Національної поліції України : наказ Національної поліції від 22 січ. 2021 р. № 52. URL: <https://www.npu.gov.ua/pro-policiyu/struktura-nacionalnoyi-policiyi/departament-migracijnoyi-policiyi-u-skladi-kriminalnoyi-policiyi>
7. Магдалюк В. Завдання, принципи та напрямки адміністративної діяльності Департаменту міграційної поліції Національної поліції України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. 31 (1). С. 402–409.

Пасічник Наталія Олексіївна, заступник начальника відділу організації наукової діяльності – завідувач відділення організації наукової роботи ДДУВС, доктор історичних наук, професор;

Різняк Ренат Ярославович, завідувач кафедри загальноправових дисциплін ДДУВС, доктор історичних наук, професор

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Сучасний етап розвитку світового суспільства характеризується стрімкою цифровізацією всіх сфер життя, зростанням ролі інформації та інформаційно-комунікаційних технологій у функціонуванні держави, науки, освіти й суспільства загалом. Водночас інформаційний простір дедалі більше стає ареною геополітичного протистояння, а інформаційна безпека – одним із ключових елементів національної безпеки держави. Особливої актуальності це питання набуло для України в умовах гібридної війни, що супроводжується масштабними інформаційними атаками, кібератаками, дезінформаційними кампаніями та спробами дестабілізації суспільства через цифрові комунікаційні канали.

Науково-освітній простір України в сучасних умовах виступає не лише середовищем продукування знань та інтелектуального розвитку суспільства, але й одним із стратегічних об'єктів інформаційного впливу. Саме тому забезпечення інформаційної безпеки закладів освіти, наукових установ, дослідницьких мереж та цифрової академічної інфраструктури стає важливим напрямом державної політики та наукових досліджень.